

İşıqlı sabahlar üçün, çiçəklənən millət üçün,
düşünərək yaşayanlar üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **parlaq bir gələcək üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

Simurq

Kitabın sahibi

Oxu tarixi

SINMIŞ BURUNUN NƏĞMƏSİ

ARNE SVİNGEN

Norveç dilindən tərcümə:

Vüsalə Əfəndiyeva
Aytən Məmmədova

Koordinator: Amin
Redaktor: Toğrul MUSAYEV
Korrektor: Turac ELDARQIZI
Tərtibatçı: İsmayıl SÜLEYMANLI
Dizayner: Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ

Arne Svingen
SANGEN OM EN BRUKKET NESE

Arne Svingen
SINMIŞ BURUNUN NƏĞMƏSİ

Bakı, “Simurq” Nəşriyyatı – 2022, 208 səh.

© “Gyldendal Norsk Forlag” nəşriyyatı / 2012

© Parlaq İmzalar MMC / 2022

Kitab “Gyldendal Norsk Forlag” ilə bağlanmış müqavilə əsasında nəşr olunur. Kitabın Azərbaycan dilində nəşr hüququ “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatına məxsusdur. Bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri qadağandır.

Simurq Nəşriyyatı | 11

SİMURQ – Parlaq İmzalar MMC-yə məxsus markadır.

Kitab NORLA-nın maliyyə dəstəyi ilə nəşr olunmuşdur.

www.parlaqimzalar.az
simurq@parlaqimzalar.az
facebook.com/simurqkitab
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: “Nurlar” NPM
Çap tarixi: 29.03.2022
Sifariş: 41(02)/22

Arne Svingen 1967-ci il iyulun 10-da Osloda anadan olub. Yazıçı kimi fəaliyyət göstərməzdən əvvəl Norveçin “Yeni ritmlər” adlı qəzetində jurnalist kimi çalışıb, “Ritm” musiqi jurnalının və “Yazıçı” qəzetinin redaktoru olub.

Svingen öz ölkəsində “İşgüzar” əsəri ilə tanınıb, eyni ildə “Hübert və Ləkə” adlı ilk uşaq kitabını yazıb. Norveçli yazıçı uşaq, yeniyetmə və böyüklər üçün çoxlu sayda əsərlər qələmə alıb. “Hübert və Ləkə” kitabı əsasında hazırlanmış 26 dəqiqəlik animasiyalar Norveçin dövlət kanalı NRK-da tez-tez göstərilir.

Arne Svingenin kitabları 20-yə yaxın dilə tərcümə edilib.

Vüsalə Əfəndiyeva 1983-cü il iyunun 16-da Bakıda anadan olub. ADU-nun Beynəlxalq münasibətlər və Avropaşünaslıq fakültəsi üzrə həm bakalavr, həm də magistr təhsili almış, 2009-cu ildən etibarən Oslo Universitetində müxtəlif kurslar keçmiş və həmin universitetdə Norveç dili üzrə mübadilə proqramında təhsil almışdır.

Hal-hazırda ADU-nun Skandinaviya mərkəzinin rəhbəri və Regionşünaslıq kafedrasında baş müəllim kimi fəaliyyət göstərir.

Aytən Məmmədova 1988-ci il mayın 19-da Bakıda anadan olub. ADU-nun Beynəlxalq münasibətlər və Regionşünaslıq fakültəsində Skandinaviyaşünaslıq ixtisası üzrə bakalavr təhsili almış və 2010-2013-cü illərdə Oslo Universitetində Norveç dili və Skandinaviyaşünaslıq ixtisası üzrə magistr dərəcəsinə yiyələnmişdir.

Hal-hazırda ADU-nun Skandinaviya mərkəzində mütəxəssis və Xarici Dillər kafedrasında Norveç dili müəllimi kimi fəaliyyət göstərir.

Mənim birinci fəslim

Eybi yox. Belə şeylər tez-tez olur.

Döşəməyə sərilmişəm. Bir neçə saniyə öncə isə ayaq üstə idim. Dünya sanki başıma fırlandı, amma əvvəlkinə nisbətən özümü daha yaxşı hiss edirəm. Bəzi zərbələr həmişə sarsıdıcı olur.

Otağın küncləri elə bil aşağı-yuxarı hərəkət edir; deyəsən, yüngülvari dəniz xəstəliyində¹ tutulmuşam.

– Yaxşısan?

Başımı tərpədirəm, sanki paltaryuyan maşının içində oturmuşam.

– Ayağa dura bilərsən?

Əlbəttə. Amma indi yox. Bir az da uzanmaq istəyirəm.

– Bilərəkdən etmədim.

Təbii ki, bu cür güclü zərbəni qəsdən endirməmişdi. Kristian gözümün qarşısında titrəyir. Pis işləyən televizor kimi.

Kristiandan xoşum gəlir. Ümumiyyətlə, məşqdəki uşaqların hamısından xoşum gəlir. Onların da mən-

¹ Dəniz xəstəliyi – yırğalanma nəticəsində ürəkbulanma və başağrısı şəklində təzahür edən xəstəlik – Red.

Sınımış burunun nəğməsi

dən xoşları gəldiyini eşitsəm, qətiyyənlə təəccüblən-
mərəm.

– Qoyun bir az özünə gəlsin!

Bunu deyən məşqçidir. Onun fikrincə, inam, dağ
belə yerindən oynada bilər. Deyir ki, əgər mən ürək-
dən istəsəm, yaxşı döyüşçü ola bilərdim. Onun bu
sözlərinə inanıram. Amma bu axşam yox. Nə də ki
sabah inanacağam. Heç məktəbdə olanda da inan-
mıram. Xüsusilə də beləcə, arxası üstə uzanıb ürə-
yim bulananda onun sözlərinə heç qulaq asmaq is-
təmirəm.

Məşqçim və Kristian mənə ayağa qalxmağa kömək
edir. Yenidən ayaq üstəyəm.

– Bir az dincəl, – məşqçi deyir.

Başımı tər-pət-məyə cürət etmirəm. Özümü birtəhər
skamyaya çatdırıram, dünyanın ləngər vurub başıma
fırlanması və titrəməsi dayanana kimi burada əylə-
şirəm.

Məşqçi başımdakı kaskanı çıxarıb buz dolu kisəni
mənə uzadaraq deyir:

– Boksda dəfələrlə nokaut olsan da, vacib olan sə-
nin neçə dəfə ayağa qalxa bilməyindir.

– Əlbəttə, – cavab verirəm. – Amma düşünürəm
ki, bugünlük bəsimdir.

– Amma çərşənbə günü görüşürük, yaxşı?

– Mütləq.

Kristian mənə ürək-dirək vermək üçün yavaşca
çiynimə vurdu. Şəhərin o biri başında yaşamasaydı,

məktəbdən sonra hər gün görüşüb birlikdə vaxt keçirərdik.

Evə gedərkən gözümün ətrafı ağrımağa başlayır. Sonra ağrı səngiyir və mən daha aydın görürəm. Qulaqlıqları taxıb musiqini qoşuram və bir neçə saniyədən sonra hər şeyi unuduram.

Ümumiyyətlə, mənim qəribə şeylərdən xoşum gəlir. Məsələn, bekonlu¹ fəsilələrdən, gecəyarısı durub bir stəkan buz kimi süd içməkdən, təyyarə və ya UNO-lara bənzəməyən həqiqi ulduz axmasına tamaşa etməkdən, çoxdan unuduğumu zənn etdiyim bir şeyi xatırlamaqdan, yaxud isti bir yay günündə hamı çıxıb getdikdən sonra dənizdə çimməkdən.

Hə, bir də anam qulağıma nəsə xoşagələn bir şey pıçıldayanda, dodaqlarının qulağımı qıdıqlamasını sevirəm. Əvvəllər bunu daha tez-tez edərdi.

Lakin bunların hamısından daha üstün olan bir şey var. O məni vəcdə gətirir. Elə bil bu zaman kimsə qarnımda tonqal qalayır.

Bu, musiqidir. Amma sinif yoldaşlarımda radio və aypodlarında dinlədikləri musiqiləri bəyənmirəm, mənimki şüşələri çilik-çilik edən və qulaq seyvanını cıran mahnılardır. Bəzən bu musiqilərə qulaq asarkən özümü unudur və bütün küçə boyu bərkdən oxuyuram. Bu əməlimdən utansam da, eyni zamanda ləzzət alıram.

Mən köhnə bir binada qalırım, təmir olunsa, daha

¹ Bekon – hissə verilmiş və ya duzlanmış pıysız donuz əti – Red.

Sınımış burunun nəğməsi

gözəl görsənər. Blokumuzda tez-tez kiminləsə üz-üzə gəliрсən, amma ona fikir verməsən, onu görməyə də bilərsən.

Anam evdə deyil, iki dilim çörək götürüb dərslərimə girişirəm. Qapının zəngi çalınır və zehnimdən anamın sözləri keçir: “*Tanımadığın adama heç vaxt qapı açma*”. Gözlükdən iş paltarını geymiş və vəsiqəsini yuxarı qaldırmış bir kişi görürəm. Vəsiqədə “*Hafslund*” yazılıb və üstündə qapıdakı adama az-maz oxşayan şəkil var.

Qapının zəngini yenidən çalır. Sonra isə qapını döyməyə başlayır. Bəlkə də, məhz bu cür adamlara qapını açmamalıyam. Amma əlində tutduğu vəsiqəsi ilə adama elə rəsmi təsir bağışlayır ki, marağ mənə qalib gəlir.

– Linda Narum evdədir? – o, zəncirlə bağlanmış yarıaçıq qapıdan soruşur.

– Yox, anam evdə deyil.

– Mən işiğınızı kəsməyə gəlmişəm.

Bəzən anam ödənişləri gecikdirir. Bu hamının başına gələ bilər. Onun başını qaşımağa vaxtı yoxdur və o qədər şey yaddaşında saxlayır ki, bu səbəbdən qəbzləri çox asanlıqla unuda bilər. Birdən ağıma belə bir fikir gəlir: bəlkə, bu kişiyyə ölüm ayağında olduğumu deyim.

– Ola bilməz! – kədərli halda deyirəm.

– Bağışla, cavan oğlan. Amma heç bir qəbz ödə-

1 Norveçin elektrik şirkəti – Tərc.

nilmədiyi üçün əlimdən heç nə gəlmir.

– Yəqin, ölməyimi istəməzsiniz, hə?

Adətən belə hallarda özümü yazıq kimi aparıram.

– Üzü yaya gedir, cavan oğlan. Nə ölmək-ölmək salmışan?!

– Yox, doğru sözumdür, – deyirəm və havam çatışmırmış kimi dərindən nəfəs alıram. – Axşamlar yaxşı nəfəs ala bilmək üçün oksigen çadırında yatıram. İşıq olmasa, o işləməyəcək.

Kişi karıxıb üzümə baxır.

– Oksigen çadırı? – təkrarlayır.

– Ciyərlərim xəstədir. Çadıra baxmaq istəyirsiniz?

Nəfəs alanda fit səsi çıxarsın deyə boğaz əzələlərimi gərirəm.

– Xeyr, xeyr, ehtiyac yoxdur. Məncə... işığın bu gün kəsilməsi o qədər də vacib deyil. Amma anana de, təcili işıq pulunu ödəsin.

– Yəqin ki, unudub.

– Bir ildən çox unutmaq olar?!

Çiyinlərimi çəkirəm. Nə qədər çox çərənləsəm, axmaq yalanlarımdan üstü bir o qədər tez açılacaq. Ona görə də cavab vermərəm və kişiyyə, it öz yiyəsinə necə yazıq-yazıq baxırsa, o cür baxıram.

– Mən yenə gələcəm.

– Gəldiyiniz üçün təşəkkür edirəm.

Qapını bağlayandan sonra dərindən nəfəs alıram. Çünki mənim heç bir çadırım yoxdur. Heç ölüm ayağında da deyiləm. Mən çox nadir hallarda yalan da-

Sınımış burunun nəğməsi

nışıram. Ən azından, hər gün yox.

Onsuz da dünya ağ yalanlarla doludur: kiminsə saç düzümü bərbaddır və ya qəribə şalvar geyinir, yaxud kimsə gic-gic hərəkətlər edir, daha bunları durub həmin adamların üzünə demirsən ki! Ən azından, mən demirəm. Ağzımı yumuram. Ümumiyyətlə, ağzımı tez-tez qıfıllayırım.

İşıqsız qalmaq hər gününü kottecdə¹ keçirməyə bənzəyir; ya da adam özünü tunc dövründəki kimi hiss edir. Yaxşısı budur, anama bu qəbzlər haqqında heç nə deməyim, yoxsa o dəqiqə narahat olacaq.

Bizim kimi ailələrdə yaşayanların evdə tək qalmaqdan xoşu gəlir. Yerimə girməzdən qabaq bir az televizora baxıram.

Tez yuxuya gedəndə, təəssüf ki, tez də oyanıram. Birdən anamın, yatağın yanında əyləşərək anlaşılmaz bir söz dediyini eşidirəm.

– Nə deyirsən? – deyə mızıldandım.

– Salam, əzizim. Səndən yoxdur! Elə ağıllı-kamallı oğlansan ki! – anam deyir və məni bağına basır.

– Səndən də yoxdur, anacan.

Biz uzun-uzadı qucaqlaşırıq. Anam məni çox sevir. Onun sevgisinə şübhə ola bilməz. Mən də onu sevirəm. Anam mənim ağıllı-kamallı oğlan olduğumu deməkdən yorulmur. Çox keçmir ki, o, döşəməyə

¹ Kottec – şəhər kənarında kiçik taxta ev; təbiətlə sıx təmasda olmağı çox sevən norveçlilər tez-tez tətillər və ya həftəsonu istirahət məqsədilə işığı, suyu və s. olmayan bu cür evlərdə qalırlar. – Tərc.

sərilir. Divanda uzanması üçün ona kömək edirəm və üstünə ədyal Salıram.

– Mənim ağıllı oğlum, – yuxuya getməzdən qabaq pıçıldadığı son söz bu olur.

Haradasa əsrarəngiz bir ulduz axması baş verir. Buna əminəm.

Mənim ikinci fəslim

Oyananda anamı arxası üstə uzanmış, ağzıaçıq vəziyyətdə görürəm. Ədyalı sürüşüb yerə düşüb.

Ədyalı götürmək üçün yerimdən qalxmağa çalışıram. İlk öncə gözümün ağrıdığını hiss edirəm. Çox da incitmir. Amma ağrı gözümü qırpmğa mane olur. Yaxşı ki ayağa qalxanda otaq gözlərimdə ləngər vurmur və mən anamı oyatmadan ədyalı ehmalca onun üstünə sərirəm.

Bu gün səhər yeməyini özüm hazırlayıram. Bunu hər gün etmirəm. Bəzən anam omlet bişirir və o qəddər danışır ki, ona qulaq asmaqdan vaz keçirəm. Ümumiyyətlə, günün ağırlığı üzərimə çökməmiş lüzumsuz fikirləri özümdən uzaqlaşdırıram.

Xoşbəxtlikdən, çörəyimiz həm səhər yeməyinə, həm də lançboks¹ çatır. Anam üçün balaca bir kağızda qeyd yazıram: *“Ümid edirəm, yaxşı yata bildin. Bir az ayın-oyun almaq lazımdır. Məktəbdən sonra məmnuniyyətlə dükana gedə bilərəm. Səni sevirəm. Bart”*.

Bəli, adım Bartdır. Amma ingilis dilindəki kimi

¹ Lançboks – məktəbə aparılan, səhər və ya günorta yeməyinin qoyulduğu plastmas qutu – Red.

uzun “a” kimi tələffüz olunmur. Norveç dilində yük maşını sürücüsünün dodağının üstündəki bığa “bart” deyirlər. Ən azından, ətrafımdakı insanlar adımlı bu cür tələffüz edir. Amma mən “*Simpsonlar*”dakı¹ balaca sarışın oğlanın şərəfinə belə adlandırılmışam. Bu o demək deyil ki, mən və anam iş-gücümüzü atıb bütün günü “*Simpsonlar*”a baxırıq, yox, amma arada, az qala, fasiləsiz işləyən televizorumuza gözümlü ilişir. Anam bu adı mənə qoyub ki, mən həyatda hər bir çətinliyin öhdəsindən gələn, gülməli və hazır cavab bir oğlan olum.

- Amma Bartın hələ on yaşı var, – deyirəm.
- Gün gələcək, onun on üç yaşı olacaq.
- Yox, olmayacaq. Həmişə elə on yaşında qalacaq.

Məncə, anam oğlunun daha cəsəətli olmasını istəyir. Boksa getməyimin əsas səbəbi də budur. Anam həmişə “Gələcəkdə buna görə mənə çox sağ ol deyəcəksən”, – söyləyir.

Mən peşəkar boksçu-filan olmaq istəmirəm, amma birdən kimsə məni xurd-xəşil etməyə çalışsa, anama bu sözlərinə görə minnətdar olacağam. Təbii ki, bu, kimin qalib gəlməyindən asılıdır.

Amma mən Bart Simpson deyiləm. Bəlkə də, başqa ad qoysaydılar, daha yaxşı olardı, amma artıq gecdir.

Məktəbə çatmaq üçün mənə doqquz dəqiqə yarım vaxt lazımdır. Bu gün düz on bir dəqiqəm var.

¹ Məşhur cizgi filmi – Tərc.